

PUOLUSTUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 2/2005 vp

Hallituksen esitys Euroopan unionin sotilasesikunnan ja unionin käyttöön mahdollisesti asetettujen esikuntien ja joukkojen sotilas- ja siviilihenkilöiden asemasta tehdyn sopimuksen, korvausvaatimuksista luopumisesta Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä tehdyn sopimuksen sekä Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen toisen lisäpöytäkirjan hyväksymisestä ja laeiksi sopimusten ja pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Ulkoasiainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 4 päivänä helmikuuta 2005 lähettäessään hallituksen esityksen Euroopan unionin sotilasesikunnan ja unionin käyttöön mahdollisesti asetettujen esikuntien ja joukkojen sotilas- ja siviilihenkilöiden asemasta tehdyn sopimuksen, korvausvaatimuksista luopumisesta Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä tehdyn sopimuksen sekä Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen toisen lisäpöytäkirjan hyväksymisestä ja laeiksi sopimusten ja pöytäkirjan lainsäädännön

alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (HE 268/2004 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi ulkoasiainvaliokuntaan samalla määrännyt, että puolustusvaliokunnan on annettava asiasta lausunto ulkoasiainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- yksikön päällikkö, lainsäädäntöneuvos Päivi Kaukoranta, ulkoasiainministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Sami Paatero, puolustusministeriö
- majuri Harri Suni, Pääesikunta.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Brysselissä marraskuussa 2003 Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn sopimuksen Euroopan unionin sotilasesikunnan ja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tehtävien, myös harjoitusten, valmistelemiseksi ja toteuttamiseksi Euroopan unionin toimielinten käyttöön mahdollisesti asetettujen esikuntien ja joukkojen palvelukseen siirrettyjen sotilas- ja siviilihenkilöiden sekä jäsenvaltioiden tätä varten Euroopan unionin käyttöön asettamien sotilas- ja siviilihenkilöiden asemasta sekä Brysselissä huhtikuussa 2004 Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn sopimuksen jäsenvaltion toiselle jäsenvaltiolle esittämistä korvausvaatimuksista, jotka koskevat sellaiselle omaisuudelle, jonka jäsenvaltio omistaa, jota se käyttää tai jolla se toimii, Euroopan unionin kriisinhallintaoperaation yhteydessä aiheutunutta vahinkoa tai tällaisen operaation yhteydessä sattunutta jäsenvaltion sotilas- ja siviilihenkilöiden loukkaantumista tai kuolemaa, ja että eduskunta hyväksyisi joulukuussa 1997 tehdyn Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen toisen lisäpöytäkirjan sekä lait sopimusten ja pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Euroopan unionin joukkojen asemasta tehdyssä sopimuksessa määrätään Euroopan unionin sotilasesikunnan ja muiden Euroopan unionin toimielinten käyttöön asetettujen esikuntien ja joukkojen sotilas- ja siviilihenkilöstön asemasta sekä unionin jäsenvaltioiden tällaisten

joukkojen käyttöön asettaman sotilas- ja siviilihenkilöstön asemasta.

Euroopan unionin joukkojen asemasta tehtyä sopimusta täydentää korvausvaatimuksista luopumisesta Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä tehty sopimus, jota sovelletaan silloin, kun vaatimukset johtuvat aavalla merellä tai kolmannen maan alueella tehdystä teosta.

Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden joukkojen asemaa koskevan sopimuksen toisessa lisäpöytäkirjassa määrätään, että sopimuspuolet sitoutuvat noudattamaan keskinäisissä suhteissaan Pariisissa vuonna 1952 kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta tehtyä pöytäkirjaa tarvittavin mukautuksin.

Euroopan unionin joukkojen asemasta tehty sopimus ja korvausvaatimuksista luopumisesta Euroopan unionin kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä tehty sopimus tulevat voimaan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä siitä, kun viimeinen Euroopan unionin jäsenvaltio on ilmoittanut valtiosääntöoikeudellisten menettelyjensä päätökseen saattamisesta. Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden joukkojen asemaa koskevan sopimuksen toinen pöytäkirja on tullut kansainvälisesti voimaan huhtikuussa 1999. Pöytäkirja tulee Suomen osalta voimaan Suomen hyväksymiskirjan tallettamispäivänä. Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan valtioneuvoston ja tasavallan presidentin asetuksilla säädettävänä ajankohtina samaan aikaan kuin sopimukset ja pöytäkirja tulevat Suomen osalta voimaan.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksellä on saatettu eduskunnan hyväksyttäväksi kolme erillistä, mutta toisistaan riippuvaa sopimusta eli sopimus Euroopan unio-

nin käyttöön asetettujen joukkojen ja esikuntien asemasta (ns. EU SOFA), sitä täydentävä korvausvaatimuksista luopumista EU:n jäsenvaltioiden välillä EU:n kriisinhallintaoperaatioiden yhteydessä koskeva sopimus sekä kolmantena

Naton rauhankumppanuudessa mukana olevien valtioiden välillä joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen (ns. PfP SOFA) toinen lisäpöytäkirja. Suomi on hyväksynyt varsinaisen PfP SOFA -sopimuksen vuonna 1997 (SopS 64—65/1997).

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan EU:n ja Naton sotilasesikunnissa työskentelee tällä hetkellä hieman yli 30 suomalaista upseeria. Tämän vuoden aikana määrä saattaa hieman kasvaa EU:n siviili-sotilassuunnitteluyksikön perustamisen sekä EU:n nopean toiminnan joukkojen luomiseen liittyvien valmistelujen takia. Myös Naton esikunnissa toimivien suomalaisten yhteysupseerien määrä lisääntyy valiokunnan saaman selvityksen mukaan hieman.

EU SOFA -sopimuksella sekä korvausvaatimuksista luopumista koskevilla sopimuksilla on valiokunnan saaman selvityksen mukaan myös käytännön merkitystä joulukuussa 2004 Bosnia ja Hertsegovinassa käynnistyneen EU:n Althea-kriisinhallintaoperaation kannalta, esimerkiksi operaatioihin osallistuvien suomalaisten joukkojen ja operaatiossa käytettävän materiaalin EU:n

jäsenvaltioiden kautta tapahtuvan kauttakulun kannalta. PfP SOFA:n toisen lisäpöytäkirjan hyväksyminen selkeyttää Suomen Naton esikunnissa toimivien yhteysupseerien asemaa. Pöytäkirjalla on myös merkitystä tilanteissa, joissa EU:n kriisinhallintaoperaatioissa käytetään Naton voimavaroja.

Puolustusvaliokunnan saaman selvityksen mukaan EU SOFA -sopimus vastaa sisällöltään pitkälle edellä mainittua Suomen vuonna 1997 hyväksymää PfP SOFA -sopimusta. Vastaavan EU:n oman sopimusjärjestelmän luominen on valiokunnan mielestä perusteltua. EU voi toteuttaa sotilaallisia kriisinhallintaoperaatioita myös itsenäisesti ilman tukeutumista Naton johto- ja komentorakenteisiin.

Lausunto

Lausuntonaan puolustusvaliokunta esittää ulkoasiainvaliokunnalle,

että ulkoasiainvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 3 päivänä maaliskuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Kauko Juhantalo /kesk
 vpj. Jaakko Laakso /vas
 jäs. Eero Heinäluoma /sd
 Reijo Kallio /sd
 Bjarne Kallis /kd
 Antero Kekkonen /sd
 Seppo Lahtela /kesk

Jere Lahti /kok
 Kalevi Lamminen /kok
 Eero Lankia /kesk
 Lauri Oinonen /kesk
 Antti Rantakangas /kesk
 vjäs. Eero Akaan-Penttilä /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Antti-Juha Pelttari.